

Bild: Folkets Bio

Sport Kids

En filmhandledning från Svenska filminstitutet

Rek. för åk 1 – 4

Sex barn, sex sporter, sex länder, sex drömmar. [Sport Kids](#) är en dokumentärserie om barn som tar sina sportdrömmar på största allvar. Sumobrottning i Japan, cheerleading i Sverige, BMX-cykling i Sydafrika, fäktning i Danmark, hallingdans i Norge och balett i Ryssland. I sex kortfilmer får vi följa barn och unga som på olika sätt utövar sport på elitnivå. Men vad innebär det att satsa så seriöst i ung ålder? Hur handskas de med vinster och förluster? Vad gör vi av våra drömmar i stunder av tvivel? Sport kids visar hur olika vägarna kan se ut när en vågar satsa på sin dröm.

Ruth

Ruth håller på med cheerleading och har nu blivit uttagen till tävlingslaget i stockholmsklubben "Twisters". Det är snart dags att tävla i distriktsmästerskapet, hennes första tävling. Det innebär hård träning tillsammans med lagkamraterna, men också bestyr med rosetter och frisyrr. Hennes föräldrar känner sig kluvna till hennes val av sport. Att hon utvecklas socialt och fysiskt är de positiva till. De andra delarna, med rosetter och annat, gör dem mer tveksamma.

Cheerleading kom till Sverige från USA i mitten av 1980-talet. Det finns i dag ett 40-tal föreningar i Sverige, från Staffanstorps i söder till Boden i norr. En del personer kanske förknippar sporten med hejramsor, korta kjolar och pompoms. Däremot inte med att det är en så fysiskt krävande sport, med gymnastik, hopp, dans, stunt och pyramider som filmen visar.

- Analysera filmbildens inramning: Hur många avståndsbilder, halvbilder och närbilder förekommer? Hur filmas Ruth och hennes kamrater när de uppträder under tävlingen?
- Ruths mamma försöker förstå vad som är roligast med cheerleading. "Det kan inte vara att köpa rosetter", säger hon. Förmodligen är rosetterna och tävlingsdräkten en del men inte allt. Hur viktigt tror ni det är att ingå i ett lag? Fundera över vad de gör tillsammans. Vad där tror ni Ruth tycker är roligast? Vilken betydelse har tränarna för att en tycker en sport är rolig? Och hur stor roll tror ni tävlingen har?

- Varför tror ni att föräldrarna till viss del är skeptiska gentemot Ruths val av sport?

- Har ni själva erfarenheter av att delta i en gemenskap i form av ett lag, danstrupp, musikband eller dylikt? Vad är viktigt för att en gemenskap ska kännas trygg och givande?

- Vad tycker ni behövs för att en ny person ska känna sig välkommen in i en gemenskap?

Att åka iväg på tävling är förstås spännande, inte bara för själva resultatets skull. Ibland ingår också övernattnings som för Ruths lag. För en del barn kan det vara första gången de sover borta tillsammans med kompisar.

- Har ni varit iväg på tävling eller läger och sovit borta? Vad tyckte ni var det allra roligaste? Om man har med en kompis som inte sovit borta tidigare, hur kan en då göra för att det ska kännas bra och tryggt för hen?

- Efter tävlingen pratar flickorna i laget om det dumma med "rumpavdrag". Om domarna ser en del av en rumpa så får laget 15 poängs avdrag. Det är lätt gjort när lagklädseln är liten. "Vem bestämde att cheerleaders skulle ha korta kjolar", undrar Ruth. "Varför kan vi inte ha långbyxor?", frågar en annan. Varför tror ni att reglerna säger att tjejer i cheerleading ska ha sådana kläder? Medan kläderna för exempelvis skidåkare, cyklister och orienterare ser ganska lika ut, oavsett kön. Vad tycker ni är det viktigaste med idrottskläder? Motivera era svar! Ni kan också designa egna sportkläder utifrån hur ni vill att de ska vara formade.

Fäktningsmästaren

10-åriga Ruben från Danmark har haft en bra säsong i de nationella tävlingarna i fäktning. Nu ska han tävla internationellt och mötaågra av de bästa inom sporten i Europa. Att gå vidare till den nivån kräver mycket träning men även förmåga att hantera en motgång. Hans bästa vän Marie tränar också fäktning och tillsammans reser de till de stora mästerskapen.

Fäktning är en gammal kampsport där två motståndare tävlar med florett, värja eller sabel. Det vapen Ruben använder är florett. Fäktning kom med som gren i OS 1896 och trots tekniska framsteg, som elektrisk registrering av stötarna, så är reglerna ganska oförändrade. Filmen visar sportens skönhet i de svärmiska rörelserna, samtidigt som en ensamhet kan uppstå i att tävla solo, utan att ingå i en tydlig gemenskap.

En tävling består av tre perioder om tre minuter, med en minuts vila emellan. Att så snabbt ställa om inför nästa match kräver stor koncentration, vilket kan vara svårt om det inte gått så bra i den innan. Det blir Ruben varse då han deltar i de internationella tävlingarna. Han har svårt att hantera ett nederlag, gråter och slänger sig på golvet. Hans tränare säger att han måste hitta ett inre lugn och fokusera på nästa rond.

- Vilket råd skulle ni vilja ge Ruben för att han ska kunna se framåt? Kan ni ge några konkreta tips på hur en kan hitta ett "inre lugn"? Brukar ni själva använda er av dem? I så fall, i vilka situationer?

I en av tävlingarna där Ruben förlorar skyller han på domaren. Han ifrågasätter henoms kunskap om sporten, sättet att döma och tycker att han förlorat på förhand. Hans reaktion är inte ovanlig, även om hans slutsatser kan vara fel. Det är ju trots allt domarens uppgift att avgöra vem som vinner och vem som förlorar.

- Har ni varit med i något sammanhang när ni tyckt att domaren dömt orättvist? Vad var det som hände? På vilket sätt blev domslutet fel?
- Har ni varit med om att de som ni tävlat emot tyckt att det blev fel resultat? Hur kändes det i så fall? Hur tycker ni en kan göra för att på bästa sätt acceptera det som domaren säger?
- Att tävla tillsammans med ett lag skiljer sig från att tävla ensam som Ruben gör i *Fäktningsmästaren*. Diskutera hur drivkraften att tävla kan variera beroende på sammanhang. Vilka erfarenheter av tävlingar har ni?

Rubens kompis Marie är också en framgångsrik fäktare och de reser till tävlingarna tillsammans. Det blir många timmar i bil och på hotellrum.

- Vad tror ni det är som gör att de är så goda vänner? Vad verkar de helst vilja göra när de inte tävlar? Hur brukar ni själva koppla av, om ni tävlar i någon sport eller håller på med annat där man koncentrerar sig hårt?
- Hur används musik i filmen för att skapa stämning? Minns ni någon särskild scen i filmen utifrån musiken?

Kapitel 11

15-åriga Anita Zenanis karriär på BMX har varit en framgångssaga. Hon har vunnit mästerskap, tävlat internationellt och upplevt mycket genom sporten. Som den enda flickan i sin klubb ses hon som en förebild av yngre tjejer. Men de höga förväntningarna på henne blir förlamande. Hon har svårt att hitta motivation, känner sig trött och orkar inte bry sig om tränarens skrikande. Utseendet blir viktigare och hennes mamma får hjälpa henne med en ny frisyr. Hon är vid ett vägskäl och måste bestämma om hon ska satsa på cyklingen igen eller om hon ska lämna sin klubb.

BMX, som står för Bicycle Motocross, kom till i slutet av 1960-talet i USA och det är fortfarande där sporten är störst. Själva banan är 300-400 meter lång med flera olika typer av kurvor och hopp. Det kräver bra fysik. Det behövs också en del skydd för skador, för omkullåkning blir det. En hjälm är en självklarhet men handskar, kraftiga skor, långärmad tröja och kraftiga byxor behövs också för att minska skadorna.

I en tv-intervju berättar den då 13-åriga Anita entusiastiskt om sin karriär. Två år senare funderar hon på att lägga av. Det är inte roligt längre. Anita är inte ensam om den känslan. En svensk undersökning visar att mer än 80 procent av alla ungdomar någon gång är med i en idrottsförening. Vid 20 års ålder är ungefär hälften av dem kvar. De andra har valt att sluta med sin idrott.

- Varför tror ni att ungdomarna väljer att sluta? Gör en lista över anledningar som ni kan komma på. Fundera sedan tillsammans på vad som skulle behövas för att ungdomarna ska fortsätta med sin sport? Eller tycker ni att en mycket väl kan sluta, om det känns tråkigt? Är det jätteviktigt att idrotta och i så fall varför, eller varför inte?

Anita bor i Khayelitsha, som är en township utanför Kapstaden. När Sydafrika hade apartheid så tvingades de svarta att flytta från städerna till dessa kåkstäder. Trots att apartheid är avskaffad så är det fortfarande mest svarta som bor där och trångboddheten är stor. I en tv-intervju säger Anita att sporten var ett sätt att hålla sig borta från gatan, från kriminaliteten.

- På vilket sätt tror ni att idrott kan hjälpa till med det? Försök komma på exempel på sådant som en utvecklar genom sin sport och som gör att en inte hamnar på fela bana. Gav Anita några exempel?
- Eftersom så få tjejer håller på med BMX i Khayelitsha så blir Anita en förebild för yngre flickor. Hennes tränare ber henne att hjälpa honom att träna en av dem. Tror ni hon kommer att trivas som tränare? Vad tror ni hon skulle vilja lära de yngre? Vad tycker ni gör en bra tränare? Hur ska en bra tränare vara? Hur tycker ni att hon skulle kunna göra för att få dem att inte tröttna på sporten när de kommer upp i 15-årsåldern?

Chikara – sumobrottarens son

10-årige japanske Chikara är sumobrottare. Hans far, som även är hans tränare, är en före detta professionell sumomästare. Förväntningarna på Chikara är höga och han är också en av de bästa i sin klubb. Pappan arbetar mycket och deras tid tillsammans är när de tränar sumo. Det stora årliga mästerskapet närmar sig och för Chikara är det viktigt att vinna och göra sin pappa stolt.

Sumo har en lång historia i Japan. Den äldsta krönikan som refererar till sumo är från 23 f. Kr. Det är alltså en traditionstyngd sport. Målet för sumobrottaren är att trycka sin motståndare ut från ringen eller få honom ur balans så att någon annan del av kroppen än fötterna nuddar marken. När Chikara beskriver de egenskaper som krävs för att bli en stor sumobrottare tar han upp styrka, bra teknik och disciplin.

Att ha en pappa som varit sumomästare kan vara tufft, säger Chikara. Förväntningarna på honom är stora och trots att han tränar hårt så är han inte alltid säker på att han kan prestera det önskade. När hans mamma frågar om han fortfarande tycker om sumo svarar han att han inte är säker. Han tycker om att titta på de stora turneringarna, men inte att delta själv. Det är för tufft. Samtidigt säger han att han inte kan sluta, på grund av sin pappa.

- I en svensk undersökning fann man att nästan vart femte barn i åldern 8-14 år förlorar glädjen med sitt idrottande. De tycker att pressen från föräldrarna är för stor. Diskutera i mindre

grupper hur ni tycker att en bra idrottsförälder är. Vad är det viktigaste? Finns det något ni tycker att idrottsföräldrar absolut inte ska göra? Varför tycker ni så? Skriv en lista över det ni kommer fram till, med en kolumn för det som är bra och en för det som ni inte tycker är bra. Jämför era listor med de andra grupperna. Tycker ni lika?

- Chikara kan bli nervös när pappan är med på tävlingar eftersom han inte vill göra honom besviken. Däremot tycker han mycket om att träna med sin far. Hur viktigt tycker ni det är att man tävlar i sin idrott? Har ni själva erfarenheter från tävlingar? Kan man hålla på med en sport utan att tävla? Vad gör att det känns roligt att tävla? Finns det något med tävlandet som inte känns lika roligt?

- Vid mästerskapet i Tokyo placerar sig Chikara bland de bästa i landet. Han vet nu att om han pressar sig själv kan han göra mycket mer än han någonsin föreställt sig. Vad mer tycker ni man kan lära sig genom hård träning? Har ni egna exempel? Kan man ha nytta av det utanför idrotten också? På vilket sätt i så fall?

- Chikaras pappa är en central person i filmen. Han talar aldrig direkt till kameran, ändå får vi som åskådare en tydlig idé presenterad om hur han verkar vara. Hur lär vi känna honom? Hur framställer filmen honom?

- ”Sumo is all about respect and tradition” säger Chikara i en tidig scen. Hur representeras sumo som sportform i filmen?

Dans för livet

12-åriga Vilde, som bor i Norge, drömmer om att som första flicka bli mästare i folkdansen halling. Traditionellt har den dansats av män och hennes morfar, som står henne nära, har tidigare varit en av de mer framstående dansarna. Han har nu drabbats av cancer, vilket påverkar familjen mycket. När Vilde förbereder sig för riksmästerskapet vill hon förmedla sin styrka till honom, så han får kraft att vinna kampen mot sjukdomen.

Halling är en fysiskt krävande dans även om det ska se lätt ut. När Vilde deltar i riksmästerskapet är hon den enda flickan bland 17 tävlande. Att hon placerar sig på femte plats är stort inte bara för henne själv utan också för dansen. Hon berättar att många menar att flickor inte ska dansa halling eftersom de, till skillnad mot henne, gör det balettliknande.

- Diskutera om ni tycker det finns "manliga" och "kvinnliga" danser? Finns det danser som inte alls är kopplade till om en är pojke eller flicka? Vad i så fall är det som avgör det? Hur tror ni att vi har fått den synen? Och hur kan en göra för att ändra på den uppdelningen?

- Vildes relation med sin morfar är speciell. Varför tror ni att de trivs så väldigt bra tillsammans? Beskriv deras gemenskap. Har ni också far- eller morföräldrar som ni gärna träffar? Finns det i så fall en skillnad mellan vad ni pratar och gör med dem jämfört med era egna föräldrar? Vad kan det bero på? Om det finns elever som inte träffar far- eller morföräldrar så kan de berätta vad dem skulle vilja diskutera med mor- och farföräldrar om dem kunde.

- Vildes morfar vet att hans sjukdom är livshotande. Därför pratar han med henne om sorg, att alla upplever den olika men att han inte har något recept på hur man ska klara den. Han säger också att "sorgen är det pris vi betalar för att vi känner kärlek." Fundera två och två över hur sorg kan kännas. Och hur kan sorg se ut? Kan man sörja fast man ser glad ut? Tror ni att det finns något recept för att hantera sorg, även om Vildes morfar inte hade det? Vilka råd skulle ni ge? Och vad kan man göra som kompis till någon som har sorg?

- Vildes morfar dog efter att filmen spelades in och den är tillägnad honom. "Vi har inte varandra för evigt, tyvärr. Så vi måste använda den tid vi har bra", säger hennes mamma. Kan ni beskriva hur ni tycker att man använder sin tid bra? Vad är viktigast för er?

Varicella

12-åriga Nastia och 7-åriga Polina är systrar och går båda på en av Rysslands mer attraktiva balettskolor. Det är en utbildning som präglas av tuff träning och skarp konkurrens. I slutet av året genomför eleverna avgörande prov för att bevisa att de har de kunskaper som behövs för att fortsätta vid akademien. Om inte tvingas de sluta vid skolan. Trots stor talang är flickorna osäkra på om de riktigt räcker till. Men tillsammans stöttar de varandra och håller drömmen om att en gång bli solister vid liv.

Klassisk balett bygger på bestämda positioner och rörelser som kräver mycket av dansaren, både i styrka och i vighet. Utbildningen börjar därför tidigt. Att dagarna är fyllda av hård träning är inget som avskräcker. Tusentals söker de få platser som finns vid den balettakademi som Nastia och Polina går på.

- Varje år sker en gallring av eleverna på balettakademin, där de som inte klarar testen får sluta. Polina är rädd för att inte räckta till, men får gå vidare. Nastia får betyget tre på en fyrgradig skala och gråter besviket. Fyra andra jämnåriga däremot sorteras ut. Tror ni det påverkar barnens vänskap när de både är vänner och konkurrenter? På vilket sätt i så fall? Har ni egna erfarenheter av att tävla mot era vänner? I vilka sammanhang? Hur kändes det?

- Alla baletteleverna är väldigt motiverade. Men Nastias tränare är inte den som berömmar i onödan. I en scen får vi se hur

tränaren korrigerar Nastias kropp, dialogen försvinner gradvis, musiken ökar och kameran rör sig långsamt närmare Nastias ansikte som kämpar emot tårarna och försöker hålla fokus. Hur tycker ni att en bra tränare ska bete sig? Tror ni att man lär sig bäst genom kritik eller uppmuntran? Kan ni ge några exempel? Kan det vara olika i olika situationer? Är det lättare att ta kritik om man är väldigt motiverad? Kan överdrivet beröm kännas fel? Varför tycker ni i så fall det?

- Hela livet för systrarna handlar om dans. Polina frågar ändå sin storasyster varför hon dansar. Och svaret är; för att vara lycklig. Men när Nastia tränar ser hon inte alltid så lycklig ut. Tror ni att det alltid behöver synas utanpå, det man känner inuti? Vad tror ni mer exakt att hennes lyckokänsla handlar om? Kan ni känna igen den känsla hon beskriver hos er själva?

- I en långvarig scen får vi se hur eleverna leker kuddkrig och springer omkring i väntan på att dansa i det avgörande slutprovet. Leken ser dansant ut och eleverna rör sig lite mer fria. Jämför den här scenen med andra scener när Nastia och hennes skolkamrater dansar. Hur framställs dans på olika sätt i filmen?

- Ställ er i en ring i klassen och låt alla eleverna gå in i ringen, en och en och komma på varsitt danssteg som ni sedan sätter ihop till en koreografi. Om ni har möjlighet kan ni filma dansen. Finns det elever som inte vill dansa kan de hjälpa med den filmskapande processen. De kan fokusera på att skapa stämning genom att tänka på hur ni vill ha ljussättning, val av musik, kostym/mask, plats där ni kan spela in koreografin och möblering i rummet.

Tips på fördjupning

Filmer:

- *Fimpen* (Bo Widerberg, Sverige 1974) Filmhandledning finns
- *Offside* (Jafar Panahi, Iran 2006)

PRODUKTIONSUPPGIFTER

Originaltitel: Sport Kids
Danmark, Norge, Sverige

Regi:

Ruth (Hanna Heilborn)
Dans för livet (Erlend E. Mo)
Kapitel 11 (Ania Winiarska)
Variciella (Victor Kossakovsky)
Chikara – sumobrottarens son och Fäktningsmästaren
(Simon Lereng Wilmont)

Producenter:

Final Cut For Real
Sant & Usant
Story

Tekniska uppgifter:

Längd 30 minuter/film.
Biopremiär 2015-10-16
Barn tillåten

Distributör:

Folkets Bio
Folketsbio.se
E-post: info@folketsbio.se

Redaktion:

Text – Agneta Danielsson
Redaktör – Kaly Halkawt
Svenska Filminstitutet, Januari 2016

Kontakt:

filmiskolan@filminstitutet.se
filminstitutet.se/filmpedagogik

Observera!

Svenska Filminstitutet kan inte garantera att filmen finns i distribution sedan den har slutat visas på ordinarie biografrepertoar. Via länken www.sfi.se/filmdistribution kan ni lära er mer om hur man hittar och bokar film.